

Asia: Asia VN/4219/2023

Lausuntopyyntö peruspankkipalveluja ja luottolaitoslainsäädäntöä koskevasta arviomuistiosta

1. Peruspankkipalvelut

Kommenttinne peruspankkipalveluita koskeviin arviomuistion havaintoihin ja toimenpide-ehdotuksiin (arviomuistion luku 2)? Voitte tässä yhteydessä tuoda esille myös arvioitanne eri toimenpidevaihtoehtojen vaikutuksista.

Kiitämme mahdollisuudesta lausua valtiovarainministeriön arviomuistiosta, joka koskee pankkipalvelujen sääntelyn ja luottolaitoslainsäädännön muutostarpeita (valtiovarainministeriön julkaisuja – 2024:14). Nähdäksemme taustamuistiossa tarkastellaan peruspankkipalveluita ja luottolaitoslainsäädännön nykytilaa kattavasti ja kuvataan osuvasti niitä haasteita, joita peruspankkipalvelujen ja käteispalvelujen saatavuuteen sekä käteisen käytettävyyteen liittyy.

Peruspankkipalveluihin liittyen arviomuistiossa pankkipalveluiden todetaan ensinnäkin asianmukaisesti olevan olennaisia sekä luonnollisille henkilöille että oikeushenkilöille – myös kansantalouden näkökulmasta. Pankkiasiakkaat kuitenkin kohtaavat haasteita sekä peruspankkipalveluiden saatavuudessa että niiden käytettävyydessä.

Pidämme tärkeänä, että arviomuistion kohdassa 2.2.4 kuvattujen, esimerkiksi peruspankkipalvelujen tarjoamisveloitteen laajentamiseen ja asiakaspalvelun tavoitettavuuden edistämiseen liittyvien toimenpiteiden ohella pyrittäisiin tehokkaasti varmistamaan, että pankkipalvelut ovat myös tosiasiallisesti pankkiasiakkaiden saatavilla. Esimerkiksi käteispalvelujen rajaaminen tiettyihin konttoreihin, tiettyyn päivään ja/tai kellonaikaan sekä edellytys esimerkiksi tehdä käteistilaus viikkoja ennen haluttua nostopäivää voi olla omiaan rajoittamaan asiakkaiden faktista pääsyä peruspankkipalveluihin.

2. Käteisen saatavuus ja käytettävyys

Kommenttinne käteisen saatavuutta ja käytettävyyttä koskeviin arviomuistion havaintoihin ja toimenpide-ehdotuksiin (arviomuistion luku 3)?

Arviomuistiossa on käsitelty muun ohella peruspankkipalveluiden saatavuutta, laatua ja hinnoittelua sekä käteisen saatavuutta ja käytettävyyttä, jota on arvioitu myös suhteessa parasta aikaa neuvoston rahoituspalvelutyöryhmässä käsiteltävänä olevaan komission käteisasetusehdotukseen. Valtiovarainministeriö katsoo komission asetusehdotuksen vastaavan pitkälti arviomuistiossa esiin nostettuihin käteisen saatavuutta ja käytettävyyttä koskeviin ongelmiin, minkä vuoksi tarkoituksenmukaisinta on edetä ilman kansallisia erillisiä sääntelyhankkeita.

Katsomme arviomuistiossa kohdassa 3.2.2 esitetystä poiketen, että kansallisesti olisi ryhdyttävä mahdollisimman pikaisesti tarpeellisiin sääntelytoimenpiteisiin käteispalvelujen saatavuuden ja käteisen käytettävyyden turvaamiseksi sen lisäksi, että jatkossa pyritään vaikuttamaan arviomuistiossa mainittuihin asetusehdotusneuvotteluihin siten, että niissä saavutettaisiin Suomen kannalta mahdollisimman hyvä tulos.

Näkemyksemme mukaan sääntelyhanke tulee käynnistää ennen kuin käteispalvelut supistuvat niin paljon, että kansalaisilla ei ole kohtuullista mahdollisuutta käyttää käteistä maksuvälineenä. Käteinen on myös tärkeä maksutapa kriisivarautumisen kannalta. Käteistä voi käyttää maksutapana silloinkin, kun sähköiset maksutavat eivät syystä tai toisesta toimi. Se on joitain poikkeuksia lukuun ottamatta myös ainoa vaihtoehto kansainvälisten maksukorttiyhtiöiden tarjoamille maksutavoille kivijalassa tapahtuvassa vähittäismaksamisessa.

Arviomuistiossa tuodaan asianmukaisesti esille käteisen käytön laskeva trendi, johon myös Euroopan unionin tasolla on pyritty osittain vastaamaan Euroopan komission ehdotuksella Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi euroseteleiden ja -metallirahojen laillisen maksuvälineen asemasta, COM (2023) 364. Arviomme mukaan komission ehdotus ei kuitenkaan yksinään ole riittävä tukemaan käteisen asemaa maksuvälineenä siten, että sillä varmistettaisiin varsinkin käteisen saatavuuden säilyminen riittävällä tasolla.

Kiinnitämme huomiota siihen, että asetusehdotuksen mukaan jäsenvaltioihin kohdistuisi velvollisuus varmistaa riittävä ja tehokas käteisen saatavuus koko alueellaan. Ehdotuksessa ei kuitenkaan tarkemmin täsmennetä sen sisältöä lukuun ottamatta myöhemmin sääntelystandardeina annettavia riittävyden arviointia koskevia yleisiä indikaattoreita. Arviomuistiossa ei ole arvioitu sitä, millaista täydentävää kansallista lainsäädäntöä saatavuutta koskevan vaatimuksen täyttämisen mahdollisesti edellyttäisi tuekseen, vaikka komission ehdotuksen perusteella velvoitteet eivät suoraan kohdistuisi esimerkiksi peruspankkipalvelujen tarjoajiin. Kansallisen sääntelyn tulisi ottaa tarkemmin kantaa käteispalvelujen riittävään tasoon ja sen säilymiseen. Säättämällä kansallisesti käteispalvelujen riittävästä tasosta luotaisiin samalla toimialalle varmuutta siitä, että käteispalvelujen asema tulisi säilymään myös tulevaisuudessa.

Kotimaisen lainsäädännön kehittämisen vaihtoehtoja tarpeellisiksi toimiksi voitaneen arvioida esimerkiksi sen pohjalta, mitä muissa jäsenvaltioissa käteisen saatavuudesta säädetään tai mahdollisesti harkitaan säädettäväksi. Tällaisiin käteisen käytettävyyttä ja/tai saatavuutta turvaaviin toimenpiteisiin ovat euromaista ryhtyneet jo ainakin Belgia, Irlanti, Hollanti ja Latvia. Osassa Euroopan maita on myös jo vanhastaan käteisen asemaa koskevaa pakottavaa sääntelyä.

Lisäksi esimerkiksi Ruotsin lainsäädännön (lag om betaltjänster 9:1 §) mukaan mm. luottolaitosten, jotka tarjoavat maksutilejä ja joilla on yleisöltä talletuksia yli kyseisessä laissa tarkemmin säädetyn määrän, on järjestettävä käteisen nosto- ja yön yli -talletuspaikkoja tyydyttävässä määrin koko maassa. Vastaavan kaltaisia tarpeellisia täsmennyksiä voitaisiin harkita otettavaksi myös Suomen lainsäädäntöön kansalliset erityispiirteet huomioiden.

Käynnissä olevan lainsäädäntöprosessin ajallinen venyminen on tarpeen huomioida vaihtoehtoja harkittaessa. Kiinnitämme huomiota siihen, että mainittua asetusehdotusta on käsitelty neuvoston työryhmässä yhdessä yhtenäisvaluuttapaketin toisen osan eli digitaalisen euron käyttöönottoa koskevan asetusehdotuksen kanssa. Mikäli paketin toisen osan käsittely syystä taikka toisesta viivästyy, hidastaisi se myös käteisen käytön ja saatavuuden edistämiseen tähtäävien toimien edistämistä. Niin ikään asetusehdotuksen komissiolle mahdollistamien täytäntöönpanoasetusten mahdollista sisältöä tai aikataulua ei pystytä ennustamaan, joten sääntelytoimia ei tulisi myöskään laskea niiden varaan.

Edelliseen perustuen pidämme tärkeänä, että kansallisiin sääntelytoimenpiteisiin tulee ryhtyä etupainotteisesti, jotta palvelujen taso voidaan turvata. Tällöin vältetään myös mahdollisten korjaavien toimenpiteiden tarve, joita tulevaisuudessa voi syntyä sen seurauksena, että käteispalveluita jouduttaisiin mahdollisin sääntelytoimenpitein lisäämään

3. Asiakkaansuoja- ja menettelytapasääntely: hyvä pankkitapa ja sopimusehtosääntely

Kommenttinne hyvää pankkitapaa ja sopimusehtosääntelyä koskeviin arviomuistion havaintoihin ja toimenpide-ehdotuksiin (arviomuistion luku 4)? Voitte tässä yhteydessä tuoda esille myös arvioitanne eri toimenpidevaihtoehtojen vaikutuksista.

-

4. Luottolaitosten toimintaa ja riskienhallintaa koskeva sääntely

Kommenttinne luottolaitosten toimintaa ja riskienhallintaa koskeviin arviomuistion havaintoihin ja toimenpide-ehdotuksiin (arviomuistion luku 5)? Voitte tässä yhteydessä tuoda esille myös arvioitanne eri toimenpidevaihtoehtojen vaikutuksista.

-

5. Talletuspankkien yhteenliittymät

Kommenttinne talletuspankkien yhteenliittymälainsäädäntöä koskeviin arviomuistion havaintoihin ja toimenpide-ehdotuksiin (arviomuistion luku 6)? Voitte tässä yhteydessä tuoda esille myös arvioitanne eri toimenpidevaihtoehtojen vaikutuksista.

-

6. Luottolaitosten yhteisölait

Kommenttinne luottolaitosten yhteisölainsäädäntöä koskeviin arviomuistion havaintoihin ja toimenpide-ehdotuksiin (arviomuistion luku 7)? Voitte tässä yhteydessä tuoda esille myös arvioitanne eri toimenpidevaihtoehtojen vaikutuksista.

-

7. Muut havainnot ja huomiot

Voitte tässä yhteydessä tuoda esille muita kuin edellä mainittuihin teemoihin liittyviä havaintoja ja huomioita arviomuistioon liittyen.

-

Sarin Juha
Suomen Pankki